

Trgovski Tovariš

Leto XXVII /// 1930 /// Številka 10

D. P.

Svetovna agrarna kriza in naše kmetijstvo

Danes vlada po vsem svetu agrarna kriza, ki je tudi razmeroma ugodno stanje kmetijstva v kaki državi ne more spraviti s sveta. Dejstvo je, da je kmetijstvo vsega sveta v težkem položaju. Naravno je, da trpe radi tega, pa tudi iz drugih vzrokov ostale gospodarske panoge, tako da lahko kljub deloma ugodnemu stanju v nekaterih državah govorimo o svetovni gospodarski krizi. Tudi pri nas občuti vsa trgovina, kakor tudi obrt in industrija prav izdatno agrarno krizo. Zategadelj je važno, da se, posebno še v naši pretežno poljedelski državi, zanimamo za ta pojav, ki globoko posega v vse naše gospodarsko življenje in je pravzaprav najvažnejša komponenta našega narodnega blagostanja.

Najbolj viden znak agrarne krize je padanje cen agrarnih proizvodov. Zaradi nizkih cen kmetijskih produktov je nastalo nesorazmerje med cenami industrijskih in kmetijskih izdelkov, kajti cene industrijskih izdelkov so se znižale v znatno manjši meri. To pomeni, da se je znižala kupna moč kmeta, ki jo predstavljajo njegovi proizvodi, tej kupni moči nasproti pa stoje skoraj neizpremenjene zahteve za industrijske izdelke. Tako kmetijski producent ne more kupovati onih količin industrijskih proizvodov, ki jih je kupoval prej, ko so bile cene vsaj deloma ugodnejše za kmeta. Naravno je, da je s padcem cen kmetijskih proizvodov oškodovana tudi industrija, katere najboljši indirektni kupec je kmet. Krizo seveda čuti tudi trgovina, posebno na deželi iz ravno istega razloga.

To nesorazmerje se je opazilo že za časa dviganja dinarja, ko so na dvig dinarja reagirale v prvi vrsti cene kmetijskih proizvodov, dočim so se cene industrijskih izdelkov dobro držale. Že tedaj se je ugotovilo, da so v primeri s predvojnimi cenami cene industrijskih izdelkov veliko bolj narastle kakor pa cene kmetijskih izdelkov. Posebno občutno je postalo to nesorazmerje preteklo leto in letos, ko so cene padle na naravnost nemogočo nizko mejo. Kajti danes ni mogoče več računati na dobičkanost agrarne produkcije, posebno v onih deželah, kjer so bili stroški proizvodnje že prej višji kakor drugod, to je v hribovitejših krajih, nadalje v industrijskih državah z močnim izvozom itd. Že tedaj se je izkušalo v takih državah kmetijstvo usmeriti k onim panogam produkcije, ki so donšale

dovolj dobička. Predvsem pa se je opuščala proizvodnja žita, nadalje hmelja in poizkušalo se je preiti k živinoreji in sadjarstvu.

Predno preidemo na preiskovanje vzrokov, ki so dovedli do padca cen kmetijskih proizvodov, je treba izpregovoriti o tem, kako so se mogle obdržati cene industrijskih proizvodov na razmeroma znatni višini. Predvsem moramo podčrtati veliki vpliv močnih prodajnih organizacij industrije, to je kartelov. Tudi v naši državi imamo celo vrsto kartelov za razne proizvode, od katerih je velik del ozko zvezan s svetovnimi karteli iste stroke. Karteli drže cene vedno tako visoko, da omogočajo pri njih včlanjenemu industrijcu rentabilnost, če tudi ima razmeroma visoke proizvodne stroške. Kartelna cena se ne ravna po produkcijskih stroških onega industrijca, zi dela najceneje, pač pa po stroških onega, ki dela za srednjo ceno, ali pa onega, ki dela za najtežjo ceno. Kajti ni mogoče misliti posamezne industrije, ki bi pristala na tako ceno v kartelu, da bi bilo obratovanje nerentabilno. Poleg tega je politika cen kartelov taka, da se ne ozira dosti na izpremenjene prilike glede produkcijskih stroškov, pač pa ostanejo cene iste ali pa se znižajo v mnogo manjši meri, kakor pa so se znižale n. pr. cene sirovin itd.

Drugi važni faktor za vzdrževanje stabilnih in visokih cen je vedno večja racionalizacija industrije. Industrija izkorišča vse najnovejše tehnične izume, saj ima na razpolago dosti več kapitala kakor kmetijstvo, nadalje nastajajo vedno večja podjetja s koncentracijo in opuščajo se nerentabilna podjetja. Poleg tega industrija ni tako odvisna kakor kmetijstvo od razvoja klimatičnih razmer, ki odločilno vplivajo na pridelek, pač pa je odvisna samo od razvoja povpraševanja za svoje proizvode. Industrijcu ni treba vsako leto naprej tako računati z vremenom kakor kmetu in to daje produkciji vso drugo smer. Nadalje je lažje industrijcu takoj dvigniti ali zmanjšati produkcijo, ravnaoč se po razmerah na trgu: če je povpraševanje manjše, lahko prej in z manjšimi stroški zniža produkcijo, v primeru večjega povpraševanja pa zviša. Kmet pa ne more svoje produkcije regulirati vsak dan, pač pa samo na daljšo dobo, največkrat na dobo enega leta. Industrijec je seveda bolje orientiran na trgu, pozna razmere, je trgovsko izobražen, dočim ogromna večina kmetskega stanu ne zna ceniti pomena organizacije in trgovskega duha. Nadalje je v industriji manjše število posameznih producentov in med njimi je mnogo takih producentov, ki več naredo kakor vsi mali skupaj, dočim imamo v kmetijstvu ogromno število producentov, ki ne poznajo trga, se dajo voditi po najrazličnejših faktorjih in ravno radi tega ni mogoče, da bi prišlo med njimi do sporazumov. Če pa seveda pride, se ponavadi izkaže, da skupno vodstvo ne odgovarja tako dobro potrebam kakor v organizaciji industrije, kjer so zbrani samo trgovci. Tako stoje industrijci nasproti svojim konsumentom organizirani, na drugi strani pa vlada med kmetijskimi producenti, ki bi morali nastopati skupno, popolna neorientiranost. Zato je tudi konsumentom lažje zbiti cene pri kmetu kakor pri organizirani industriji.

Trditev, da so ob istočasnem padcu cen količine pridelka narastle in tako deloma nadoknadile dohodek manjših cen z večjo količino prodanih pridelkov, ni točna. Primerjava padca cen in

povečanja količine pridelka kaže, da so cene bolj padle, kakor je narastel pridelek. Naj to pojasnimo s par številkami. Lanski pridelek pšenice je znašal v 22 državah 676 milijonov stotov, letošnji pa 712 milijonov. Če računamo, da je znašala skupna vrednost pridelka l. 1929 po cenah v avgustu t. l. (ki so znašale v Ameriki 1-57 dolarja) približno 1 milijardo 60 milijonov dolarjev, je znašala vrednost letine l. 1930 po ceni meseca avgusta 1930 (0-91 dolarja) približno 650 milijonov dolarjev. Iz tega približnega računa že vidimo, da tudi zvišani pridelek ni mogel nadomestiti izgube kmeta, ki je nastala radi znižanja cen. Ta čisto navadni račun kaže, da bodo letos do drugega pridelka kmetje lahko kupili, seveda po približnem računu, industrijskih mestnih izdelkov samo za 650 milijonov dolarjev, namesto za lansko celo milijardo. To seveda pomeni tudi za industrijo velikansko škodo.

Če preiskujemo vzroke za ta veliki padec cen in v zvezi s tem vsepovsod občutno krizo, vidimo sledeče:

Povečanje produkcije. Vsepovsod po svetu opažamo veliko naraščanje produkcije. Tako se je svetovna produkcija pšenice povečala od 1067 milijonov stotov povprečno pred vojno (1909—1913) na 1281 milijonov stotov l. 1928 in 1120 milijonov stotov l. 1929. Za 1930 še nimamo podatkov o svetovni letini, ker še ni bilo žetve v Avstraliji in v Argentini, kjer jo imajo šele pozimi, saj leže te dežele na južni poluti. Isti pojav opažamo pri rži in drugih žitih. Tako je svetovna produkcija rži narasla od predvojnih 425 milijonov stotov na 438 milijonov l. 1928, in na 455 milij. l. 1929; nadalje je narasla svetovna produkcija ječmena od 403 milij. stotov pred vojno na 423 milij. v letu 1928 in 440 milijonov stotov v letu 1929; ovsu od 658 milijonov pred vojno na 738 milij. v letu 1928 in 712 milij. v letu 1929; koruze pa od 1067 milij. stotov na 1112 milij. v letu 1927 in 1082 milij. v letu 1928. Ogromno se je povečala tudi svetovna produkcija krompirja: od 1491 milij. stotov v l. 1909—1913 na 1842 milij. v l. 1927 in 1834 milijonov v letu 1928.

Kako znatna je nadprodukcija, se vidi posebno dobro pri hmelju. Še pred vojno je znašal pridelek na vsem svetu 758 tisoč stotov (met.), toda po vojni je postala Amerika suha in tako je ameriška produkcija padla na polovico predvojne. Na drugi strani pa so ostale produkcijske države do l. 1929 povečale svojo produkcijo na 806 tisoč st. Za nekatere države pa še manjkajo podatki, tako da je bila svetovna letina še višja, kakor jo izkazuje ta statistika. Pri hmelju je nastopil še ta moment, da so njegovo produkcijo naravnost izsiljevale visoke cene pred par leti. Radi velikega pridelka je moralo nujno priti do poloma cen, ki so padle najnižje izmed vseh kmetijskih pridelkov. Opaža pa se tudi že izboljšanje, ker so začeli producenti sami omejevati hmeljske nasade in jih deloma niso niti obirali, tako da je bila produkcija umetno tlačena. To je moralo dovesti do preokreta na trgu, ki je v zadnjem času tudi nastopil.

Obseg svetovne produkcije je zlasti razviden iz sledečih podatkov Društva narodov. Po cenah l. 1926 je imela svetovna produkcija žita in drugih hranil na vsem svetu vrednost 1913. leta

24 milijard dolarjev, 1928. leta pa 27.8 milijarde; svetovna produkcija mesa se je povečala od 5500 milijonov dolarjev v l. 1913 na 6860 milijonov dolarjev v l. 1928; vrednost kolonijalnih proizvodov (kave, čaja, kakava itd.), pa od 1600 milijonov dolarjev na 2.420 milijonov dolarjev.

Če primerjamo to naraščanje produkcije s številom prebivalstva na zemlji, vidimo, da je prebivalstvo naraščalo bolj počasi. Kajti število prebivalstva se je od l. 1913 do 1927 povečalo od 1786 milijonov na 1948 milijonov, torej za 9%. Istočasno se je produkcija hranil povečala za celih 13%, torej znatno več kakor je znašal prirastek prebivalstva. Po podatkih za 1928 se je količina pridelanih hranil povečala v primeri z letom 1913 za 16%, torej za 3% več kakor v l. 1927. Pri tem je upoštevati, da znaša naravni prirastek prebivalstva na svetu vsako leto, prav tako izraženo v odstotkih, znatno manj.

Vzroke za to povečanje je iskati v naraščajoči mehanizaciji poljskega dela. Stroji opravljajo vedno več dela, posebno v novih delih sveta. Stroji pa pomenjajo tudi znižanje produkcijskih stroškov. Posebno se je povečala produkcija v prekomorskih državah, ker je bila Evropa v vojni in je sama potrebovala znatno več živil kakor prej, ko jih je uvažala predvsem iz Rusije. Rusija pa je po vojni izgubila svoj pomen. Začenja ga pa zopet pridobivati, kar je izzvalo naravno velike pretresljaje na vseh trgih.

(Nadaljevanje in konec prihodnjič)

Henry Ford

Moja filozofija dela

Vrednost zmot

Napake in zmote, ki se vrinejo bodisi na družabnem polju ali pri gradnji kakega novega stroja, so često posledek delovnega preiskovanja. Človeški duh pozna cilj, ki ga hoče doseči, vidi odprta vrata pred seboj, vstopi in prodira raziskujoč tako daleč, da spozna, da pot ne vodi do zaželjenega cilja. Potem preiskuje človeški duh drugo pot in jo zopet opusti, toda vsak korak ga obogati z novo izkušnjo. Tako blodenje in zapravljanje časa ni zlo, ki zasluži grajo, nego je potrebno, da zbiramo material, iz katerega obstoja naše znanje. Sprejeto negativno znanje lahko vržemo med šaro svojega duha, toda znanje ostane vendarle. Kajti enako sta potrebna pozitivno in negativno znanje. Nad zmotami se torej ni treba žalostiti, kajti spoznanje zmot je del našega znanja. Napačno pa je, da kaj, kar se je izkazalo za nedostatno, zavržemo, ne da smo poprej dognali, zakaj je izgrešeno in ali se napake ne dajo odstraniti. Kajti pridobimo si novo znanje, ako to storimo.

Za nas niso tako važne napake, kakor njih analiza, kajti po nji dospemo do razlogov, ki jih povzročajo. Od analize moremo preiti k utemeljeni kritiki, in iz pravilne analize in utemeljene kritike izhajajo boljše ocenjanje vrednot in boljša delovna metoda — skratka: resničen napredek...

Odkrivanje napak je stvar čustva, analiza stvar razuma, kritika stvar morale. Le če vzcvete iz teh treh ustvarjalno delo, je mogoče doseči polnovreden produkt. V tem pa je prava vrednost vzgoje, da navaja človeka ustvarjati, kar je truda vredno, kar je koristno vsemu človeštvu in njegovi civilizaciji. To je po mojem mnenju uspeh in nekaj, kar je stremljenja vredno.

Kupčevalci kot socialni voditelji

Kupčevalci se vsplošnem ne čutijo kot voditelji socialnih pokretov, a so vendarle. Nobenega kupčijskega zistema ni — pa bodisi dober ali slab —, ki ga niso kupčevalci vcepili ljudstvu. Kupčevalci imajo na družbo večji vpliv kakor politiki, učitelji ali duhovniki, ker so v stalni zvezi z ljudstvom in je neizogibno, da nanje vplivajo. Vsako slabo navado, negospodarskost in zadolževanje vcepljajo ljudstvu možje, pri katerih se v svojih kupčijah posvetuje. Kupčevalci bi se morali tega zavedati in voditi ljudstvo v nasprotno smer, ga svariti, mu svetovati, naj ravna modro in gradi le na trdnih tleh. Ljudi navajati, naj svoj denar modro nalagajo ali naj si nakupijo reči, ki obogate njih življenje z resničnimi vrednotami, je dobro in lepo; drugačno pa je, ljudi pregovarjati, naj svoj naravni strah pred zadolževanjem premagajo. Na napačnih temeljih zgrajeni sistem ne morejo voditi k uspehom, nego k neizogibnim polumom. V zdravih mejah držano, na svojo lastno moč utemeljeno podjetje prestane vsak vihar; ogromna podjetja, ki pravzaprav niso nič drugega, kakor igra z neumnostjo drugih ljudi, pa morajo prav kmalu propasti. Ljudje, ki znajo znake časa razumeti, se začenjajo pravočasno preorientirati.

Industrija napredne dobe ne bo mogla hoditi več roko v roki z zastarelim finančnim sistemom. Najbolj preprosta in važna načela kupčevalskega življenja, ki pravijo, da mora postati vsak produkt dela čim večji splošnosti za čim nižje troške dostopen, bodo polagoma osvojila tudi duha naših finančnikov. Tudi produkti finančnega sveta bodo morali kakor vsak drug produkt dela postati dostopni splošnosti, ljudstvu v večjem obsegu, ceneje in bolj nepristransko ...

Lažje je, ljudi pregovoriti, da uboštvo lajšajo, kakor jih privedi do tega, da bi napeli vse svoje sile, da se uboštvo sploh odpravi s sveta. Dobrodelnost ne more nadomestiti reformnega dela. Dobrodelnost ne more uboštvu odstraniti s sveta, a ga more le lajšati. Da bo mogoče zlo uboštvu odpraviti, je treba razkriti njegove vzroke in jih odstraniti. Nič pa ne more bolje pomagati, da se uboštvo izžene, kakor delo. Vsak delovni človek pomaga pobijati uboštvo. Iz dela ne črpa koristi le sam, nego postane tudi dobrotnik drugih.

Ne možje, ki mnogo govore, so oni, ki bodo rešili naša časovna vprašanja, nego možje, ki mnogo delajo. Nihče ne more pravilno misliti, ki ne dela, zakaj lenarjenje otopi duha. Čudno je, da tega dejstva ne omenjajo česče: le večča roka daje možganom pravilno ravnotežje. Misli brez gradilne delavnosti so bolne. Človek, ki na tem trpi, vidi vse spačeno.

Noben posameznik ne more rešiti naših velikih vprašanj za nas. Pristaši demokracije smo, ker verjamemo, da deluje duh množine bolje kakor posameznika. Le ako ljudje skupno mislijo, skupno streme in skupno delujejo, so mogoči resnično veliki napredki.

Vsaka doba prinaša obilico teorij, ki se drže nekaj časa, dokler se ne izkaže njih zmotnost. Ni nam treba, da vsako vzraslo teorijo preizkusimo. Ako je pravilna, bo obstala, ako je napačna, jo bo javno mnenje kmalu zavrlo. Noben človek si ne more predstavljati, za koliko bi se nam godilo slabše, ako bi sledili vsaki teoriji in vsakemu voditelju, ki nam je obetal zlato dobo.

Ako se zdi naše napredovanje počasno, je to pripisati le preudarnosti ljudstva, ki noče storiti izgrešenega koraka. V istini napredujemo neprestano, enkrat v tej, drugič v oni smeri. Taki napredki so čini družbe, vse ljudstvo se dviga: to pa je edini resnični napredek.

Vsak izum je priprava za nov izum. Parni stroj je bil za letalo ali vozilo pretežak. Šele z izumom motorja z notranjim gorenjem je bilo možno, spraviti ogromno gonilno silo na malem prostoru in z majhno utežbo ter ustvariti avtomobile in aeroplane. Tako je bil tudi razvoj industrije dolgo zadržan, ker je manjkal v verigi napredka en sam člen. Ko so skovali tega, je vzrasla industrija takoj do današnje višine in delovne sposobnosti. Ta manjkujoči člen je bilo prenašanje sile na velike daljave. Včasih, ko sta gonila stroje še para in voda, so prenašala silo le jermenji in kolesa. To je pomenilo, da se morajo graditi tovarne le v neposredni bližini premo-govnikov ali gozdov — ali na bregovih rek.

Potem so v našem stoletju odkrili elektriciteto, ki se da z žicami brez izgube časa prenašati na velike oddaljenosti. In doba električne sile se je začela: Ročno delo pa živi dalje, tudi pri strojih; samo to delo je finejše in popolnejše ter višje kakor v času, ko so ljudje orali še z lesenimi orali in uporabljali preprosto lončarstvo. Mi te reči preteklosti spoštujemo zaradi njih zveze s sedanjostjo: bile so stopnice razvoja.

Zatrjuje se, da ustvarjanje produktov po strojni poti ubija umetnost rokodelčev. Kar ni resnica. Stroj potrebuje človeka, ki mu je mojster, zahteva pa od človeka večjega mojstrstva, kakor prejšnje delovne metode. Število izšolanih delavcev se je z uvedbo strojev izdatno povečalo. In ti delavci uživajo večje mezde in več svobodnega časa, v katerem se lahko ustvarjalno udejstvujejo.

Suhe veje življenja

Ako bi napeli svoje duševne sile, bi mogli življenje osvoboditi še neštivila zoprnih opravil. Zakaj število nepotrebnih opravil, ki jih izvršujejo vsak dan tisoči ljudi, je prav čudovito. Naloga dalekovidnih, idej bogatih mož bi bila, odstraniti te suhe veje na drevesu življenja.

Nekateri naših vodilnih industrijcev so v tem pogledu v svojem delokrogu izvršili že marsikaj dobrega; pa tudi na polju vsakdan-skega življenja je storiti še mnogo. Suhljad odstranjati ne bo ško-

dilo nikomur. Vse v vsem je edino veliko vprašanje, ki ga moramo rešiti, vendarle ureditev življenja, kateremu mora industrija služiti.

Dosti lažje je zlo odkriti kakor ga ozdraviti. Tej nalogi pa se ne moremo ogniti, ako valimo krivdo za vse zlo na preteklost. Preteklost je skrbela zase, naša dolžnost je, skrbeti za sedanost. Dognali smo, da je marsikaj napačno, kar je preteklost smatrala za pravilno. Toda — tega ne smemo pozabiti — ničesar, kar je smatrala preteklost za nepravilno, nismo spoznali mi za pravilno.

Naši očetje so menili, da je življenje trdo, mi pa začenjamo uvidevati, da bi bilo mogoče, se mnogim trdotam izogniti. Prepričani smo, da na svetu, ki je tako poln zalog in virov, ni potrebno, se udajati gospodarski obupanosti. Ostro zroči možje iščejo napake v našem zistemu, ki prinaša s seboj dejstvo, da ljudje, ki hočejo in morajo delati, ne najdejo nobenega dela. Gospodarski zastoj je nekaj nenaravnega. Ta neprilika ni utemeljena v svetovnem redu, kakor ga je hotel Stvarnik, nego so je krivi le ljudje.

Naša sebičnost in naše pomanjkljivo znanje sta jo privedla na svet. Ako smo vpeljali tako denarno gospodarstvo, ki ga vodijo le nekateri posamezniki na škodo masam, je prav tako gotovo kakor usoda, da je to gospodarstvo obsojeno na smrt. Razkritve nedovoljenosti takega denarnega gospodarstva je že njegova smrtna obsodba.

Nekaj gnilega je v gospodarstvu

Mnogi ljudje menijo, da bo vse v redu, ako se odpravi vojna. Niti najmanj nočem delati zaprek odpravi vojne, a pametno razmišljanje nam mora vendar reči, da vojne ne bo mogoče odpraviti, preden se ne odstranijo vzroki tega zla s koreninami vred.

In eno izmed glavnih zlih vzrokov te vrste je slabo denarno gospodarstvo z njegovimi veleduhovni vred. Vzrok vojne ni domovinska ljubezen in ne pripravljenost ljudi, da dajo v obrambo svojih najljubših življenje. To je napačno, le od malo ljudi razširjevano mnenje, za katere pomeni vojna dobiček. Dejstvo, da so taki ljudje, povzročajo vojne... Po mnenju mnogo ljudi naj se gotova nasprotja nikoli ne odpravijo in gotovi programi nikdar ne spravijo v sklad.

Preobraziti svet tako, da bo mogoče na njem bolje živeti, to je najvažnejše delo, ki je prihranjeno mladi generaciji. Tisoč velikih nalog, ki so s tem v zvezi, čaka izvršitve. Troje velikih poklicev, poljedelstva, industrije in prometa, nudi neštevilno priložnosti, da si pridobi zaslug. Mladi mož, ki reši denarno vprašanje, stori za svet več, kakor vsi poklicni vojaki zgodovine skupaj.

Troje najvažnejših človeških delokrogov

Večkrat sem že rekel, da delajo most od starega k novemu ljudje, ki se posvečajo trem za svet najvažnejšim delokrogom: poljedelstvu, industriji in prometu. Vobče smo mostna generacija.

Ako slišimo tožbe, da se izboljšanje na svetu izvršuje prepočasi, so tožbarji večinoma ljudje, ki se rajši z maso gnetejo preko mosta, nego da bi delali stebre, ki naj most nosijo.

Nekaj ljudi je, ki mislijo, Novo kraljestvo se začne, ko se imetje porazdeli nanovo. Pozabljajo pa temeljno resnico, da se vse reči na svetu neprestano kakorkoli razdeljujejo. Vprašanje je le, kako naj se te reči najbolje uporabljajo. To zahteva razmišljanja; brez razmišljanja ni pomoči. Kdor najde ključ k temu, odpre lahko vse zakladnice industrije. Poglejmo le naša naravna bogastva, naše neizkoriščene vodne sile, naše neizrabljene naravne vire! Ena sama uresničena pravilna misel enega samega moža zadošča često, da postane sužnja vsega človeštva.

Večkrat prezremo resnice, ker so tako preproste, tako jasne. Resnica je kakor zrno v svoji luščini: najprej ga vidi kliti le en človek ali dva; potem šele drugi. Ako hočemo bodoči generaciji prepustiti zakonito dediščino neokrnjeno, moramo po usodi nam naloženo delo izvrševati v našem razumu primernem tempu in na naši miselnosti odgovarjajoč način. Izpremembe nas ne smejo strašiti. Morda prinaša včasih taka izprememba razmere, ki se nam zde kaotične; toda ko bodo razvaline starega odstranjene, se odpre tisoč novih, mnogoobetajočih prilik, da pridemo do blagostanja in moči.

Možje besede in možje dela

Mladina ima veliko prednost: živela bo v bodočnosti. Jutrišnji svet bo današnjega mladeniča; že zdaj začne lahko, da si ta svet oblikuje.

Še nobena doba ni nudila tako nečudenih prilik ko današnja; seveda stopajo s temi prilikami odgovarjajoče dolžnosti roko v roki. Častihlepno stremljenje ljudi je vzelo novo smer; današnja mladina ne smatra takozvanih duševnih poklicev več za važnejše kakor ročno delo. Uvideva, da je treba zmagati velikanske naloge in da jih zmagajo prej tisti, ki delajo, kakor oni, ki govore. Človek, ki kaj stori, je za svet važnejši kakor pisar, ki le čine drugih vknjižuje.

Mladina ima pred svojimi roditelji ogromno prednost, da njene ustvarjalne sile ne motijo oziri na preteklost. Mladina prinaša sveže oči in svež duh, ni navezana na staro tradicijo, ni sužnja tujih zmot. Ne briga se, kaj bi se bilo lahko zgodilo v preteklosti, kakor za to, kaj je treba storiti v bodočnosti. Kaj store mladi iz bodočnosti, bo odvisno od tega, kaj bodo storili iz samih sebe in iz prilik in nalog, ki bodo ležale pred njimi.

Seveda ima tudi izobrazba le omejen upliv na človeško usodo. Izobrazba in tvorna sposobnost se nikakor ne smeta zamenjavati. Nikomur ni mogoče vsaditi možganov genija, toda naučiti ga je mogoče, da čim bolje uporablja možgane, ki jih ima. Človek, ki ne zna samostojno misliti, ni omikanec, čeprav ima še toliko akademskih naslovov. Človek pa, ki zna stvar premisliti, jo zna navadno tudi izvršiti.

Ivan Mohorič

Stanje in potrebe poštnege, telegrafskega in telefonskega prometa

(Nadaljevanje)

Zanimivo je, da so dohodki od sprejetih telegramov v mednarodnem delovanju 3·1 milij. Din v l. 1924 vzrasli na 6·28 milij. Din l. 1927. Nasprotno so dohodki od odpravljenih brzojavk zmanjšani od 20·9 milij. Din v teku štirih let polagoma na 12·1, nato na 9·8 in končno na 6·8 milij. Din.

Velike neprilike povzročajo mednarodnemu telegrafskemu prometu pretirano strogi predpisi za uporabljanje mednarodnih telegrafskih kodov. Ljubljanska zbornica je priredila o tem vprašanje anketo in dognala, da se na področju poštne direkcije v Ljubljani poslužuje vsega skupaj 12 tvrdk šifriranih brzojavk, a da je v teku minulih let 16 tvrdk odpovedalo naročbe na šifrirane telegrame. Predpisi glede uporabljanja telegrafskih kodov v naši državi so iz l. 1924 in ne ustrezajo današnjim potrebam. Treba jih je temeljito revidirati, zmanjšati naročninske takse in razširiti možnost izročanja šifriranih telegramov za vse potnike in korespondente, ki stoje v zvezi s tvrdko, uživajočo to pravico, ter tako omogočiti, da se širši poslovni krogi lahko poslužujejo te važne mednarodne institucije.

Na tem mestu moram omeniti, da predlogi, ki so bili v tem oziru izročeni ministrstvu skoraj od vseh gospodarskih zbórníc, žal, niso našli pričakovanega razumevanja. Zato se dogaja danes tudi to, da poedine tvrdke telefonski pošiljajo svojim zastopnikom šifrirane brzojavke, ki jih oni nato odpravljajo dalje. Tako stanje je nevzdržljivo in na ta način je naša država takorekoč izključena od izkoriščanja mednarodnih telegrafskih kodov, čijih uporabljanje je na civiliziranem svetu sveobčno.

Poštni organi nikdar ne opozore odpošiljatelja na to, da je proga pokvarjena. Odpošiljatelj, misleč, da je posel obavil, se ne briga dalje, dočim čaka njegova brzojavka na odpravo po nekaj dni. Česte so tudi tožbe, da prihajajo telegrami v roke adresata povsem nečitljivi, z izpustitvijo celih stavkov ali posameznih besed, tako da je brzojavni denarni promet postal nevaren. Še večje teškoče v tem oziru nastajajo, kjer se brzojavi pišejo z roko.

Za poboljšanje telegrafske službe bi bilo velike važnosti, da se ponovno uvedejo nagrade za najboljše delo, zlasti na Hughovih aparatih. Take tantijeme so se dajale pred vojno glede na nãpornost službe, kakor tudi glede na potrebo ekspeditivnega in preciznega dela, a so bile po vojni pri nas ukinjene. Tantijeme morajo biti različne za Morsejeve in Hughove aparate.

Končno bi želel opozoriti še na stanje telegrafskih zvez z dalmatinskimi otoki. Podmorski kabli, ki služijo temu prometu, so v jako propadlem stanju. Zdaj menjajo del kabla za zvezo Hvar—Vis, a se bojimo, da ta delna izmena ne bo zadostna za trajno poboljšanje te zveze. V zelo slabem stanju so kabli Brač—Hvar. Gospodarski krogi iz Primorja zahtevajo, naj se nabavijo novi kabli, da ne bi

prihajale neprestane pritožbe zaradi zakašnjenja brzojavk. Danes se dogaja, da stranke z otoka preje dospo s parobrodom v Split nego dospe njihova brzojavka.

Eden izmed vzrokov neprilik v telegrafskem prometu je, kakor že naglašeno, tudi ta, da je veliko število stebrov starih preko trideset let ter pri vsaki močnejši nevihti padajo trumoma in izzivljajo prekinitve prometa. Na nekaterih omnibusnih vodih je priključenih preveliko število medpostaj, katerih druga drugi moti delo na večje oddaljenosti. Vsem takim neprilikam je mogoče pomoči edino s povečanjem kredita za vzdrževanje in obnovo telegrafskih prog.

Za telegrafski promet imamo v naši državi po najnovejšem stanju 18,131.378 km medmestnih telegrafskih prog in 59,190.766 km vodov. Razen tega imamo 64.975 km tras podzemskih kablov in 204.391 podmorskih telegrafskih kablov.

Ako ponovimo na kratko, je za poboljšanje telegrafskega prometa potrebno, da se poveča materialni kredit za vzdrževanje prog in izmenjajo stare železne žice, da se poveča število osebja na velikih brzojavnih postajah in poštnih uradih, da se omogoči naglo dostavljanje in odpravljanje ter končno, da se izpremene predpisi v tajnopisnih brzojavkah.

IV. Telefon

Po vojni se je v naši državi začutila velika potreba, da se razvije telefonski promet. Neznatno število telefonskih prog in central, ki so bile v državi dotlej, niti oddaleč ni zadoščalo potrebam. Smeri telefonskih linij, ki so bile do osvobojenja stranske, so postale po ujedinenju glavne in po njih prehajajo tudi vse mednarodne linije.

Ob napeljevanju novih linij je bilo zato treba izpremeniti tudi prejšnje trase, zlasti pa zamenjati staro železno žico z bronasto, razširiti in zamenjati obrabljene telefonske centrale po velikih mestih, namestiti po mestnih mrežah telefonske kable in avtomatizirati velike centrale.

Peter Šilec

Sreča in smola

Ljudje govore večkrat: ta ima presneto srečo; česar se loti, se mu obnese. Pod srečno zvezdo je rojen! Zmerom pade na mehko in kvišku. Oni pa ima vedno smolo. Menda ga preganja usoda. Nesreča mu je zmerom za petami. Cekin vrže v zrak, a na zemljo pade blato.

Zlasti med gospodarskimi krogi so taki pogovori na dnevnem redu. Malokdo pa razmišlja, zakaj spremlja prvega tako zvesto uspeh, a drugega neuspeh, kje tiči vzrok tako različnega udejstvovanja dveh morda čisto enako nadarjenih, marljivih in podjetnih oseb.

Navadno se zatrjuje, da je sreča slepa. Res pa je, da je sreča prav posebno ostrih oči, ki strogo izbira svoje ljubljence in razdeljuje svoje darove le med one, ki si to zaslužijo, ker znajo misliti in svojo reč temeljito znajo. Le kdor zna in misli, je vreden sreče. Le inteligentni špekulant, ki se opira na temeljite študije in dobre izkušnje, ki zna preračunati povprečno možnost uspeha, sme pričakovati, da znaga. Kdor zna rizik zmanjšati, ima upravičeno nado na uspeh. Vse novo pomenja seveda velik rizik. Dejstva in številke so elementi, iz katerih si človek dela srečo sam. Kdor zameta stare izkušnje, znanstvene izsledke, statistične dokaze, a eksperimentira iznova, ta mora pogoreti. Načela se morajo spoštovati na polju sporta, higijene, trgovine in industrije.

V trgovskem življenju ni nobena reč gotova in brez rizika. Toda gotovost

dvigniti, rizik zmanjšati, to je baš delo inteligentnega trgovca. Kakor pri sportu in igrah, je tudi v trgovini glavna stvar — odstotni račun ali sklepni račun. Vse zavarovalnice, vse parobrodne družbe, vse velike igralnice dosežajo uspehe le s sklepnimi računi.

Andrewa Carnegia, ki si je pridobil imetka v vrednosti 300 milijonov dolarjev, so vprašali: Ali niste nikoli utrpeli poslovnih izgub? Odgovoril je: Da, toda procentualno sem dobival! — Bil je mož, ki je znal misliti in izračunati povprečno verjetnost uspeha in procentualne šanse. In vedel je, da kdor več ve in zna, ima vedno manje tekmecev, kakor oni, ki premalo ali ničesar ne zna in ne ve.

Kdor hoče imeti uspeh in srečo, se mora kakorkoli odlikovati in od mase razločevati. Zakaj masa nima nikoli sreče. Kdor hodi s tolpo, dela narobe. Kdor misli, kupuje, kadar tolpa prodaja, a prodaja, kadar masa kupuje. Kajti masa je brez informacij, sledi le kričočem, ki ji dajejo navadno slabe svete, ne zna misliti in samostojno računati.

Za vsakogar je začetek sreče, da se kakorkoli odlikuje, ker ima več sposobnosti, novo znanje, ali zna stare izkušnje na nov način izkoriščati. Kdor se loteva najtežjega in najopasnejšega, je gotov, da bo imel malo ali nič tekmecev. Za lahak in nagel zaslužek se bori vse, zakaj malo jih je, ki hočejo napeto misliti in trdo delati. Večina hodi rajši po širši cesti neuspeha kakor po strmi in ozki stezi uspeha.

Sreča torej ni slep slučaj in sreča te ne išče v temi. Življenje je zelo komplicirana umetnost, ne pa pustolovščina; uspehi so produkt omike, spretnosti in dobre pripravljenosti.

Tudi v modernem trgovstvu je še mnogo fatalistov, ki zvrčajo krivdo za svoje poraze in polome na usodo, vlado, razmere, delavce in konkurente. In mnogo je ljudi, ki si nikoli od nikogar ne dajo ničesar dopovedati. Kajti zmerom vedo sami vse najboljše. Ne da bi čitali, ne da bi mislili in se razgovarjali z ljudmi, vedo vedno vse od a do ž. Toda človek se nikdar ne douči in nihče ne ve in ne zna vsega, čeprav bi živel dvesto let.

Le kdor se vprašuje vedno »zakaj« in »kako«, napreduje in zmaga, kdor pa pravi »ne vem«, »ne razumem«, a se ne trudi, da bi vedel in razumel, je izgubljen. Morda pričakuje, da pride sreča sama ponj in ga reši. Toda sreča išče le onega, kdor ima um in kdor ni zaspan, kakor je pravilno uganil že Valentin Vodnik.

Čisto napačno je, da nepraktični idealisti zaničujejo radovedneže. »Firbel« je celo psovka. Po krivici. V trgovini, obrti in industriji je radovednost zlata vredna lastnost. O človeku, ki je zelo radoveden, si lahko prepričan, da najde reči in poti, ki so zanj koristne, da ve marsikaj, česar marsikdo ne ve. Seveda ne govorim o radovednejših, ki love puhle čenče, klevete in pikanterije v banalnem vsakdanjem življenju. Govorim o onih, ki so radovedni v gospodarskem življenju in se zavedajo, da ima vse svoj vzrok in da vsi ljudje vse vedo.

Troški fabrikacije rastejo. Zakaj? Konsum je manjši. Zakaj? Dobiček je nižji. Zakaj? Najti odgovor na ta vprašanja, je naloga pametnega radovedneža. Zakaj ima tvrdka vzlic velikemu prometu izgubo? To preiskati in dognati vzrok, je naloga plemenite radovednosti. V to svrhu je treba globoko misliti, pretakniti tvrdko od temeljev do dimnikov, se seznaniti z mislimi in željami odjemalcev ter se seznaniti s položajem v širokem svetu. Treba je čitati, študirati.

Vsak dober trgovec mnogo čita, ker pozna veliko ceno dobrih strokovnih knjig. Iz napak in uspehov se uči neprestano. Zaveda se, da so njegove izkušnje premajhne in okorišča se z izkušnjami drugih, večjih in boljših kakor je sam.

Henry Ford si je pridobil imetje, ki je vredno preko milijarde dolarjev in je napisal nekaj knjig, ki so za vsakega fabrikanta velikanske vrednosti. Za par mark se lahko iz teh knjig pouči o izkušnjah, ki so Forda veljale milijone.

Zakaj? je vprašanje, ki se mu zahvaljuje svet za najvažnejše izume. Newton se je vpraševal, zakaj pade jabolko, ako ga izpusti iz roke, na zemljo. In našel je zakon privlačnosti zemlje, zakon teže, zakon harmonije vseмирja in gibanja zvezd. Watt se je vpraševal, zakaj se dviga pokrovček na lijaku kangle, v katerem je bil vroč čaj. In dognal je moč pare, odkril parni kotel, ki je izpremenil do temelja vsa prometna sredstva na svetu. Carnegie je bil delavec za dolar na teden. Nato je raznašal brzojavke. A skrivaj se je naučil brzojaviti in postal telegrafist na železnici. Potem se je izučil sam železničarstva in postal asistent železniškega direktorja. Tako je napredoval trajno, ker se je vedno vpraševal: zakaj pa jaz ne bi? — Ali Edison. Ki sploh ni hodil v šolo, ker ga je učitelj zapodil, češ da je za šolo preneumen. Edison pa je razmišljal sam in izumil telegrafski aparat ter ga prodal za 40.000 dolarjev. Šeasoma je izumil več sto novih aparatov in jih dal patentirati. Vse življenje je iskal le odgovora na tisočero vprašanj »zakaj«.

In končno Taylor, mož racionalnosti v delu. Kot mlad delavec v tovarni je videl, da se je zamašil glavni kanal pod tovarno. Nihče ni znal kanala izprazniti. Tovarno bi bilo treba za več dni ustaviti. Taylor pa se je oblekal v čevlje do podpazuhe ter je zlezal v kanal ter dognal na lastne oči vzrok. Postal je poslovodja in končno tovarnar svetovnega slovesa. In sam pravi, da je našel svojo srečo iz načela, ker je izkušal zmerom dognati, zakaj kaka stvar ni v redu in zakaj bi se ne dala izboljšati.

Tako je življenje večno iskanje in odgovarjanje na vprašanje »zakaj?«. Vsi veliki možje so bili iskalci, pionirji, detektivi, ki so izkušali odkriti vzroke izgub, nesreč, težkoč, ovir. Ti kulturni baklonosci niso bili fatalisti in niso valili krivde za nesrečo na usodo, razmere, druge ljudi, nego so pogumno in vztrajno iskali odgovorov na vprašanja zakaj, kako, kdaj... In svet je postal zaradi njih odgovorov srečnejši, lepši...

Vedeli so, da je čas denar in da kdor prej pride, prej melje. Zlasti v trgovskem svetu. Konkurenca se pobija najbolj uspešno z urnostjo. Uspeh ima, kdor je urnejši. Zakaj danes živimo v dobi urnosti. Z železnico dospemo dandanes v eni uri dalje kakor v dobi kraljice Elizabete angleške v desetih. Dandanes je mogoče govoriti po telefonu iz Evrope v Avstralijo, z radiom smo zvezani z vsem svetom preko vseh morij. Oddaljenost in čas sta že popolnoma premagana. Kmalu bomo tudi gledali od severnega do južnega tečaja!

Zakaj danes se zavedamo, da je čas najbolj dragocena reč na svetu. A tega se žal, zaveda še malokdo. Da ima Surni delovnik 28.000 sekund, da imamo v enem letu 12 milijonov sekund in da lahko v vsaki uri in v vsaki minuti kaj storimo, tega se ne zaveda dovolj ljudi.

Škoda se dela brezkončna, ker ni še nobene šole, ne višje ne nižje, ki bi poučevala pravilno ceniti vrednost časa, ki bi dokazovala, da minuta izgubljena ne vrne se nobena, da je postal marsikdo v modro izkoriščeni minuti velik ali bogat, a da si je marsikdo zaradi lahkomišelnosti potratene minute uničil življenje ali imetje. Šola bi lahko navajala nešteto vzgledov iz zgodovine, ko je minuta odočila usodo vladarjev, držav, narodov, da je točnost za marsikoga moč in vpliv, a netočnost za marsikoga in marsikaj propad. Ze mnogó tovaren in podjetij je razpadlo zaradi zanikarnosti v času. Zakaj čas je često bistven pogoj uspeha. Zakon najvišje življenske možnosti in gospodarske delavnosti je: čim hitreje, tem bolje. »Dvakrat dá kdor hitro dá«, velja tudi za industrije in obrtnike. Vsa Taylorjeva skrivnost racionalizacije dela temelji na načelu: čas čim bolje izkoristiti.

Najvišjo urnost zahteva danes poklic novinarski, zakaj novinar, ki se mu vedno ne mudi, ni zanič in izgine v nič. Največja moč novin je, da poročajo nemudoma. Le list, ki zna novice hitro najti in izdati, je na višini sodobnosti. Biti prvi in najurnejši je ponos in moč vsakega časopisa. Zato je za novine izguba časa usodna in zanikarnost počasnega žurnalista se često maščuje z nepopravljivo škodo.

Poklic novinarski bi moral biti vzor vsem drugim poklicem. Zakaj po tovarnah in trgovinah je danes izguba časa ogromna, po uradih pa uprav čudovita. Govorimo o Surnem delavniku, v istini pa se dela marsikje jedva 6 ali pa niti 4 ure. Kajti vedno ustavljajo delo obiski, razgovori, luč nagaja, stroj se pokvari, manjka olja, ni tinte, nekdo je zbolel in ni takoj namestnika i. t. d. Krivda pa leži na napačnem ali okornem sistemu, na napačni podelitvi dela, na slabi disciplini, na lahkomišelnosti ali celo brezvestnosti delovodij in uslužbencev, ki nočejo uvideti, da je čas denar.

Kakor vemo, je prokletstvo vseh španskih dežel, da se ondi vse odklada na jutri in da je usoden izrek »Ima vremena«. Kdor se drži starega gesla »Stvar je treba poprej parkrat prespatič«, ne spada več v sodobnost. »Naglica ni nikjer dobra« je tudi tako idealno pribežališče miselnih lenuhov in cincarjev. Zakaj naglica je moč in donaša uspehe. Navadno je bolje naglo ali takoj, kakor prepozno ali nikoli.

Zmota je smatrati počasnost in neodločnost za dokaz modre preudarnosti. Kjer volijo starce v upravne svete, da se podjetje nikdar ne zaleti in ne prenagli, se navadno res ne zgodi nikoli nič napak, toda ne zgodi se tudi nič naprednega. Na vseh bojiščih so bili tepeni stari neodločni generali od mladih prenagljencev. En sam Napoleon, mlad prevratnež, je pomedel na stotine starih vojskovodij, ki v svoji previdnosti niso bili s pripravami nikoli gotovi.

»Storite naglo — storite takoj! To je edino, kar se v poslovnem življenju izplača«, piše sloviti ameriški strokovnjak Herbert N. Casson. Marsikaj trgovec se mora zahvaliti za svoj uspeh le dejstvu, da je prehitel tekmeča in vrgel sezonsko blago prej na trg ko konkurenca. Kdor čaka le na smrt svojih prednikov, prepočasi

ali nikoli ne avanzira. S svojim delom in sposobnostjo se mora vzpeti hitreje kviško po napredovalni lestevici. Vsi srečni, uspehov bogati ljudje so bili in so naglo odločeni. Seveda tudi mislijo naglo! Kdor obliči kakor osel med dvema snopoma in ne ve, katerega se bi prej lotil, ostane navadno lačen.

Vobče se preveč ugiba, razpravlja, seja; od samih anket in konferenc se ne pride do sklepa in dela. Pravi se, da več glav več ve, kar je včasih resnica; gotovo pa je več različnih misli in različnih volj — coklja odločitvam. Strah pred odgovornostjo rodi neodločnost, zamudo časa in čisto izgubo denarja. Marsikdaj bi bil en sam preudaren mož že davno ukrenil in ceneje ustvaril, kar pretresa zbor mož na dolgotrajnih sejah tako dolgo, da je stvar zavrnjena ali podražena.

Podjetja, ki jih vodi en sam izobražen in strokovno večš mož, uspevajo navadno najboljše. Kjer se zanašajo drug na drugega ter vane odgovornost na tuja ramena, podjetje hira.

Delovati, gibati se, poizkušati, tvegati treba, ako hočeš uspevati. Večina ljudi na svetu pa »delac dvoje: okleva in zamuja ter se keša in obžaluje. »Noben cagovec pa še ni pri puncu spalt« pravi pravilno naš kmet.

Z največjo energijo naglo in brez prenehanja v odločitvah za napredkom živeti, pomeni biti resnično srečen. Pogumno voditi, a ne pustiti, da nas slučaj meče zdaj tja, zdaj sèm, v luko krmariti, a ne biti igrača življenskih valov, se pravi biti mož. Z ekspresom, ne pa s starodavno poštno kočijo se vozi sodobni mož ter živi življenje, polno energij in naglih, velikih odločitev, življenje, v katerem so težkoče in ovire le strmi klanci, ki jih zmaga njegova nezlomljiva volja.

Srečo je treba poiskati, kajti sama ne pride. Kdor pa tiči v kotu, ne zagleda sreče nikoli; celo mož velikih sposobnosti se v mrtvem mestu omrtvi. Zato si je treba najti primeren delokrog, torišče, kjer se delati izplača. Ves svet nam je odprt, železnica in parnik nas preneseta kamorkoli. Človek je konservativen in se nerad seli; toda zato še ne sme biti kakor kamen, ki se ne gane. Marsikak trgovec ali obrtnik tiči vse življenje v zatišju vedno prazne ulice, kjer ga promet ne najde. Mnogo najbolj sposobnih pridobitnikov pa je prišlo iz vasi, malih trgov in mest v glavno mesto, so si poiskali torišče ob najbolj živem trgu ali cesti ter so postali veletržci. Ako bi ne imeli energije, da so se od rodne grude odtrgali, bi bili ostali neznatni branjevci in trgovčiči na vasi ali pozabljenem trgu.

Saj so ljudje, ki so z malim zadovoljni, ljubijo mir in nočejo razburjenja ter borbe. Morda so po svoje srečni. A škoda je njih talentov in podjetnosti, ki bi jih razvijali na korist splošnosti in na čast države, ako bi živeli v središču dela in podjetnosti. Človek pa je dolžan sebi, svoji obitelji, narodu in državi, da daje najboljše kar zna in zmore tudi javnosti na razpolago. Vsak človek bi bil koristen, morda celo odlično sposoben, ako bi stal na pravem mestu; torej mora poiskati kraj in ljudi, kamor spada, in delo, ki ga potrebuje, da se razvije v vseh sposobnostih.

Herbert N. Casson pripoveduje: Vsak človek je za kaj dober. Poznal sem človeka, ki ni bil navidezno za prav nobeno rabo. Od raznih podjetij je bil že odslovljen. Končno je prišel v konjski hlev in postal velik trener. V trgovini je bil tepec, a v postopanju s konji je bil genij. Našel je svojo srečo.

Seveda se mora vsakdo prej prepričati, ali ni kraj in posel, kjer je, zanj, za njegovo izobrazbo in energijo, morda vendarle najprimernejši. »Nag ne hodi med trnje!« pravi pregovor. Večji kraj zahteva večje sposobnosti, večje energije in podjetnosti. Marsikdo bi hotel biti takoj svetnik, a še za slugo ne velja.

Po vsej državi so fabrike, trgovine, ljudje, ki ne stoje na pravem mestu in služijo pare namesto dinarjev. Najboljši trgovec mora propasti na praznem otoku, najboljši risar mode mora poginiti v hribih. Treba je prave okolice in pravih ljudi, ki ga obdajajo, da se razvije in uveljavi. Naše življenje obstoja največ iz iskanja dela, okolice, prijateljev. Kdor najde vse tri, mora uspeti in biti srečen.

Najti ljudi pa se pravi: najti osebe, ki znajo več, ki so resni, vedri, podjetni, vzgledni, da se lahko vsaj spočetka od njih učiš. K lahkomišelnim, črnogledim, bojazljivim in nesrečnim ljudem, ki nimajo uspehov, moder mlad pridobitnik ne bo hodil v šolo. Večni javkači in zabavljači so najslabša družba, slana za mlado dušo.

Vsak mlad človek kateregakoli poklica bi si moral najti dobrega učitelja. Modreje je, da delaš za manjši zaslužek v podjetju, ki ga pravilno upravljajo, kakor da zaslužiš več, kjer sami ne znajo in te še pokvarijo. Uči se torej od ljudi, ki znajo in čim več vedo. Ti ti povedo, da se je treba vse življenje učiti, da moraš zmerom držati široko odprte oči in ušesa, a čim redkeje odprto denarnico.

Zakaj poleg strokovne omike in vežbe je drugo, kar je glavno za vsakega, ki stremi navzgor, varčevanje denarja. Prištedi si čim več! Prištedeni denar je dvigalo. In dela te neodvisnega ter sposobnega, da poizkušaš srečo zase in na svoj račun. Morda boš imel prvič smolo. Ne ustraši se, nego smola ti naj bo povod, da iščeš vzroke in se jih drugih izogneš. Kdor tvega modro, pa mora uspeti. Resnica je in ostane: Vsakdo je svoje sreče kovač. Kovaško delo pa ni lahko, nego zahteva močnih mišic in trdnih živcev ter obilo znoja.

In še nekaj! Glej, da te ljudje opazijo!

Kdor se skriva in želi biti neopažen, je bolan, ima duševen defekt in ne pride na zeleno vejo. Ako hočeš dosežati resnične uspehe, moraš na se oziroma na svoje delo opozarjati. Neresnica je, da se dobro blago samo hvali. Dandanes brez reklame ne gre.

Vsak trgovec in obrtnik se mora vedno iznovega vpraševati: ali me ljudje dovolj opazajo? ali moje podjetje dovolj opozarja na se?

Originalnost — to je beseda, na katero bi moral podjetnik-trgovec, obrtnik, industrijec ali karkoli — vedno misliti. Kajti šablone ne gleda nihče in jo prezre. Ali je njegova reklama samosvoja, izvirna, ali tako navadna in pusta, da je nihče ne čita? Ali so vozički za prevažanje blaga po mestu svoje vrste in oblike, ali pa prav taki, kakoršni so drugih? Ali je roka v izložbah nameščena na poseben način ali le z listki cen kar nagomiljena ali urejena kakor povsod drugje? Ali ima napisna tabla črke in oblike, ki zbadajo v oči, ne da so brezokusni? Ali so uslužbenci vzgojeni po tvoji volji, ljubeznivi in uslužni kakor nikjer drugje ali pa čemrni kot kronski penzionisti in pusti kakor osat, delikatesa le za osle?

Pred človeškimi osati ljudje beže. Ti pa ostrašujoče svoje uslužbence celo plačuješ! Zakaj lažniva je trditev, da so odjemalci najboljša reklama, ako le dobe pošteno robo za pošteno ceno. Dovolj je, da ne grajajo, izjema pa, da se s tvojim blagom pobahajo. Odjemalci kvečjemu pomagajo, glavno reklamo moraš opraviti sam s svojimi ljudmi in svojim podjetjem. Treba storiti zares več kot le zadosti.

Storiti le svojo dolžnost na navaden način — tiho in neopazno, ne dvigne in ne pomakne ničesar in nikogar. To je žalostno, a resnično. Pa je prav tako v umetnosti kakor v birokraciji. Kogar ne opazijo, ostaja zadaj in je pozabljen.

Napačno je, da se poučuje mlade ljudi doma in po šolah: »ostani skromen, ne povzdiguje se, da ne boš ponižan, ne sili se v ospredje, da te ne bodo smatrali za vsiljivca in domišljavca!« Te vrste pouk pokvarja značaj in jemlje polet, ohromlja ambicijo, ubija pogum. Treba bi bilo mladini reči: »najprej se temeljito uči! Kadar pa znaš, se postavi in povej: to znam, to sem storil jaz!« — Zakaj človeške vijolice se ne duhajo, nego dosledno pohodijo...

Čemu naj bi bil izredni sposobnejši tih in pohleven, ko je navadno povprečnejši predrzen? Sicer pa v življenju vobče ne gre za redke sposobnosti; že spretnost, da človek zna svoje duševne in telesne sile pravilno, urno in marljivo izkoriščati, je povsod iskana in priznavana vrlina. Saj prvaki v nobeni stroki niso zmerom mnogo nadarjenejši in odličnejši kakor srednje vrste talenti. Ali znali so se uveljaviti in se niso dali odriniti.

Kdor pa se zna uveljaviti s tem, da svoje luči ne skriva pod mernik, da dela marljivo, se pripravlja s študijem okolice in tvarine na nastop ter ne molči, kadar je treba ziniti, napreduje na vseh poljih. V veliki gneči zavalovi vse, ako le eden energično porine naprej. Masa je statična, on je dinamičen. Med desetorico jih je devet vedno statičnih. Zato je tako lahko voditi tolpo.

Marsikdo ve dosti več ko vsa družba, ves zbor, a molči. Tepci ali povprečnejši pa govoričijo. Modrec pač ne zna javno govoriti, ker nima energije in ambicije, da bi se na govore nekaj časa pripravljal in se doma vadil. Ima tremo in je tudi len. Tako zamuja najlepše prilike, da opozori nase in na svoje delo. Trema pa je bojazljivost, ki se je hitro odvadi celo najbolj zabit komedijant. Treba je ne nekaj volje za vežbanje za nastopanje v javnosti.

Kdor več zna in več ve, bi moral povedati svoje misli, izkušnje in nasvete. Ker človek je socialno bitje in ima dolžnosti naproti tovarišem in javnosti. Seveda kdor hoče biti sebično le zase moder, ž njim ni opraviti nič. Toda večina ljudi obsoja same sebe med mulce in pasivne živalice, ki nikjer vode ne izkalé; oni pa so tudi sokrivi, da so na svetu še diktatorji, absolutisti in teroristi, zmerom na kvar človeštva. Načelo demokracije je, da vsak samopraven človek, mož ali žena, svobodno pove svoje pošteno mnenje. Vsak narod zajcev pa končno požre volk ali vsaj lisjak.

Brez truda ni uspeha: uspeh mora biti zmerom zaslužen. In brez borbe ni nobenega trajnega uspeha. Potrpljenje je božja mast za mrtvece.

Stotero potov je, da opozorite na se in vsaj enega si morate izbrati; sicer vas svet prezre in pozabi, čeprav imate še toliko vrlin. Nobeno društvo vas ne izvoli za zaupnika, nikoli ne postanete direktor, nikdar poslovodja, nikjer upravni svetnik, nikjer predsednik, ako se skrivate in molčite. In nikoli ne uveljavite svojega talenta, svojega znanja na korist svojo in splošnosti. Kjer pa je večina takih živih mrtvecev, ne uspeva društvo, ne deluje organizacija ter so člani žoga birokratov in raznih nasilnikov. Škoda imate tudi vi, ker ni dovolj modrih mož, ki bi branili interese tvoje in svoje.

Krivičen je, kdor podtika drugim sebično častihlepje, ker se — z žrtvami in trudom — uveljavljuje v javnosti kot voditelji. V najvišje vrhove vedno najraje udarjajo strele. Ako bi ne bilo njih, kdo bi bil boljši? Morda ti? — Ali nihče? — Bi li bilo potem zate bolje? — Nastopi tekmo: večji sposobnosti je povsod odprta pot kariere in uspeha! Poizkusi! Dobrodošel boš povsod. Sreče ni, a tudi smole ne. Obe sta le tvoje delo, senca tvojega značaja, znanja ali neznanja, marljivosti ali lenobe, resnosti ali lahkomišelnosti.

Cel mož sodobnosti ni nikomur hvaležen za svojo srečo; ker vse, kar je in ima, je in ima iz svoje volje in svoje sposobnosti; a tudi nikogar in ničesar ne obtožuje, ker za svojo smolo odgovarja: sam sem kriv! Mea culpa!

Naše gospodarstvo v oktobru 1930

Tudi v oktobru ne moremo zabeležiti kakega znatnejšega preokreta na bolje v našem gospodarstvu. Zaposlenost industrije se ni dosti povečala, prilike v trgovini niso postale ugodnejše. Posebno moramo omenjati vedno ostrejši konkurenčni boj v posameznih strokah. Konkurenčni boj je postal tako oster, da velikemu številu trgovcev ne bo mogoče vzdržati dolgo. Kajti cene, ki že itak izkazujejo padajočo tendenco, so vedno nižje in ne dopuščajo rentabilite malim trgovcem. Korist dobiva vedno bolj konzum, ki pa tudi ne more dovolj kupovati, saj opažamo tudi pri nas posledice nizkih cen agrarnih proizvodov. Poleg tega je zaposlenost delavstva, kakor smo že omenili, slabša in tako tudi zaslužek in kupna moč. Med znanimi omejitvami dela v rudarstvu omenjamo še redukcijo par desetih delavcev. Vidi se, da kriza, ki je nastala na trgu sirovin po vsem svetu, posega tudi k nam in povzroča poleg nazadujočih cen tudi padanje zaposlenosti.

Ponovno moramo omeniti krizo v naših premogovnikih, katerih produkcija še vedno ni normalna. Po cenitvah strokovnjakov je letos produkcija premoga v naši banovini za 30% manjša kakor lani. Ob tej priliki moramo poudariti važnost objavljanja statističnih podatkov o rudarski produkciji za našo banovino, ki se že dalj časa ne objavljajo, kar kljub krizi ni na mestu. Čemu se potem objavljajo podatki o produkciji premoga v vsej državi (v tromesečnih poročilih Narodne banke), ki so ravnokar značilni za presojo razmer na premogovnem trgu? Skrivanje in neobjavljanje statističnih podatkov državnih uradov ni na mestu, je pa pojav, ki spada drugod že zdavnaj v preteklost prejšnjega stoletja.

Ravno te dni se je vršila v Bukarešti ponovna konferenca agrarnih držav: Poljske, Jugoslavije, Romunije in Madjarske. Tudi na tej konferenci ni prišlo do kakih zaključkov, ki bi pomenili skupno delo teh držav, pač pa je pričakovati tesnejšega sodelovanja teh držav, kar bo gotovo rodilo uspehe za vse udeležene države.

Denarni in efektni trg

Najvažnejši dogodek na denarnem trgu od našega zadnjega poročila sem je bila regulacija obrestne mere v Mariboru in Celju. Že je kazalo, da je enotna ureditev obrestne mere v Mariboru nemogoča, ker se je po sestanku, ki ga je sklicalo Društvo bančnih zavodov v Mariboru koncem preteklega meseca, pokazalo, da so sicer vsi za enotno ureditev obrestne mere, le zastopnik mariborske posojilnice (v Narodnem domu) je izjavil, da nima pooblastila za pristop k dogovoru, uprava zavoda pa ni pristopila k dogovoru. Toda kmalu nato je tudi ta zavod pristal na enotno regulacijo obrestne mere. K temu sporazumu so pristopili vsi mariborski denarni zavodi in ravnokar tudi celjski. Po tem sklepu velja s 1. oktobrom 1930 v Mariboru in Celju obrestna mera 5% za nevezane

vloge, 6½% pa za vezane vloge. Tako ima tudi Maribor isto obrestno mero kakor Ljubljana in s tem vsa naša banovina.

Nadalje poročajo o znižanju obrestne mere za vloge tudi iz Zagreba. Iz časopisnih vesti posnemamo, da je kartel zagrebških denarnih zavodov znižal s 1. novembrom t. l. obrestno mero za vloge, obenem pa je bila tudi izenačena obrestna mera pri starih in novih vlogah. Za nove vloge (nevezane) je ostala obrestna mera neizpremenjena, za stare vloge, pred 1. junijem t. l., pa je znižana za pol odstotka. Pri novih vezanih vlogah je znižana obrestna mera povprečno za pol odstotka, pri starih vlogah pa za 1%. Dosedanja razlika med obrestno mero pri malih in velikih zavodih je ostala tudi nadalje, tako da manjši zavodi plačujejo za 1 do 1½% več.

Iz tega vidimo, da so denarni zavodi prav pridno na delu za znižanje obrestne mere za vloge, kar je seveda predpogoj tudi za znižanje obrestne mere za kredite. Toda nismo želi, da bi šla roko v roki s tem prizadevanjem tudi prizadevanja za tako znižanje. Danes se nahajamo v dobi gospodarske krize, ki jo občuti ves naš gospodarski svet, in zato bi vse pozdravilo tudi izboljšanje pogojev za posojilomalce. Zlasti moramo povdariti socialno stran znižanja obrestne mere. V tem oziru naravnost vzorno poslujejo zadruge. Toda tudi pri teh se že opaža, da postajajo banke v malem in niso več tiste, kakor so si jih zamislili ustanovitelji.

Drug dogodek na denarnem trgu, ki je izredne važnosti za naše gospodarstvo, pa je padec tečajev naših dolarskih papirjev in s tem tudi ostalih naših državnih papirjev. Tečaj naših dolarskih papirjev se ravna po newyorški borzi. Tu pa je v mesecu oktobru prišlo do znanega padca vseh papirjev, saj so bila v dnevnih listih večkrat poročila o borznih katastrofah v Newyorku. Ta padec je pripisovati splošnemu gospodarskemu položaju v Ameriki, ki je vedno slabši in armada brezposelnih stalno narašča. Padec je bil nadalje povzročen po vesteh o izbruhu brazilske revolucije in izidu nemških volitev. Vpoštevati je pa tudi še splošno krizo na trgu sirovin. Tako so vsi državni papirji raznih inozemskih držav na newyorški borzi nazadovali. Tečaj 8% Blerovega posojila je padel celo na 84—85, 7% Blerovega posojila na 77—78 in 7% posojila Državne hipotekarne banke na 75—75.75. (Tečajji na dan 15. oktobra.) Razumljivo je tedaj, da so naši veliki interesenti izrabili ugodno priliko in zopet kupili ogromne količine teh papirjev, saj jim je pri teh nizkih tečajih prinašal nad 9%no obrestovanje. Promet v dolarskih papirjih je izredno narastel na naših borzah in je dosegel kak dan na zagrebški borzi nad 20.000 dolarjev, t. j. čez 1 milijon dinarjev. Posledice teh nakupov so se pokazale tudi na deviznih borzah in v Ljubljani smo vsak dan imeli milijonske zaključke v devizi Newyork. V tednu od 29. septembra do 3. oktobra je dosegel devizni promet že dalje časa nezabeleženo višino 27.5 milijonov dinarjev, od 13. do 18. oktobra pa 25 milijonov. Ta teden pa je nastopil tudi preokret in dolarski papirji so se začeli ponovno dvigati, vendar še niso dosegli prejšnjih visokih tečajev (konec septembra). Skupno računajo poznavalci trga, da je v 14 dneh prišlo v našo državo za 1 milijon dolarjev nominala teh papirjev. Tako je računati, da imamo že sedaj v naši državi za 6—8 milijonov dolarjev teh papirjev od celokupne izdane vsote 57 milijonov dolarjev. Pripomniti pa je, da jih prihaja še vedno dosti k nam. Za vse niti ne vemo, saj jih puste interesenti mnogo v Newyorku, ker jih ne mislijo prodajati naprej.

V ostalem navajamo o položaju na denarnem in efektivnem trgu te-le podatke: stanje Narodne banke, Poštne hranilnice in Državne hipotekarne banke, nadalje efektne tečaje v Zagrebu in promet ljubljanske borze.

Glavne postavke izkazov Narodne banke so bile sledeče (vse v milij. Din):

	Obtok bankovcev	Kritje	Obveznosti
31. decembra 1929	5.817.9	3.126.5	1.410.8
31. marca 1930	5.363.0	3.014.6	1.397.2
30. junija 1930	5.229.7	2.429.6	1.247.4
22. septembra 1930	5.373.9	2.279.8	1.167.7
30. septembra 1930	5.535.7	2.213.3	998.0
8. oktobra 1930	5.651.6	2.253.8	963.3
15. oktobra 1930	5.511.2	2.217.5	973.6

V zmanjšanju deviznega zaklada se vidi, da je bilo znatno povpraševanje za devizo Newyork, katero so rabili za nakup dolarskih papirjev. Te devize pa ne dajejo privatne banke, pač pa večino povpraševanja krije Narodna banka.

Poštna hranilnica beleži v septembru velik dvig prometa, ki je dosegel naravnost rekordno višino 6 milijard dinarjev. To kaže, da se gospodarstvo in sploh naše prebivalstvo v vedno večji meri poslužuje tega zavoda. Tudi hranilne vloge zadovoljivo naraščajo. V ostalem navajamo te-le podatke (vse v milijonih dinarjev, vloge po stanju na koncu meseca):

	Promet		Vloge	
	1930	1929	1930	1929
januar	5.089·5	4.529·3	852·2	602·6
februar	4.569·6	3.631·3	845·7	618·2
marec	4.881·5	4.176·5	816·0	538·2
april	5.056·8	4.414·7	808·7	492·2
maj	5.259·5	4.815·4	839·8	651·6
junij	5.223·3	4.760·1	812·1	753·3
julij	5.693·6	5.205·4	875·4	770·9
avgust	5.785·6	5.604·5	847·0	848·5
september	6.021·6	5.593·4	815·2	777·0

Skupno je znašal promet v prvih devetih mesecih t. l. 47.579·2 milij. Din v primeri s 42.730·6 milij. Din v prvih devetih mesecih lani.

Bilanca Državne hipotekarne banke (prej Uprava fondova, važna za hipotekarni kredit v Srbiji) je izgledala sledeče (v milijonih dinarjev na koncu meseca):

	Gotovina in naložbe	Posojila	Sredstva	
			inozem.	domača
december	522·4	2.604·4	1.002·7	2.037·9
marec	600·1	2.707·5	999·1	2.157·1
junij	488·3	2.748·8	991·8	2.117·0
julij	352·6	2.848·0	991·8	2.105·6
avgust	312·6	2.883·7	991·8	2.169·0
september	216·8	2.911·0	987·1	2.140·3

Iz teh bilančnih podatkov je razvidno, da banka vedno bolj porablja svoja likvidna sredstva za izdajo novih posojil. Kajti dotok novih sredstev ni dovolj znaten, da bi kril vse povpraševanje.

Tudi druge državne kreditne ustanove (Privilegirana agrarna banka in Obrtna banka) v vedno večji meri kreditirajo naše gospodarstvo.

Zagrebska borza je notirala kakor sledi:

	7% inv. pos.	vojna škoda	8% Bler. pos.	7% Bler. pos.
31. januarja	82·75 83·75	440— 441—	89— 91—	79— 80—
31. marca	86— denar	414·50 415—	97·50 98—	86— 86·50
30. junija	87·50 87 ³ / ₈	434— 435—	97— 97·50	85·75 86—
30. septembra	87·75 88·25	435— 435·50	95·50 denar	83·25 84·25
22. oktobra	88·25 blago	430— 431·50	91·75 92·25	82·75 83·875

Po zadnjih notacijah z dne 22. oktobra se vidi, da so dolarski papirji zopet čvrstjeji in z njimi tudi ostali državni papirji. Najnižji so bili tečajji naših državnih papirjev dne 14. t. m., ko je promptna vojna škoda notirala v Zagrebu samo še 425—425·50, v Beogradu pa 444—445 (drug način notiranja). Naslednja dva dni se je tečaj nekoliko popravil, v petek, dne 17. oktobra pa se je ustavil padec dolarskih papirjev in tudi domači državni papirji so se takoj začeli dvigati.

Devizni promet se je v septembru občutno zmanjšal na vseh naših borzah, toda v oktobru je postal zopet znatnejši. Na Ljubljanski borzi se je razvijal sledeče:

	1928	1929	1930
januar	72·8	89·1	89·1
februar	60·2	58·6	67·1
marec	72·5	62·5	80·7
april	73·2	74·4	88·9
maj	88·5	76·7	78·9
junij	86·4	74·0	80·5
julij	92·0	92·4	93·9
avgust	74·5	74·5	51·7
september	61·2	95·3	68·5

V mesecu oktobru je do 20. dosegel 63·2 milj. Din. Skupno je v prvih 9 mesecih t. l. dosegel devizni promet na Ljubljanski borzi 697·7 milj. Din (isto v prvih 9 mesecih lani, 643·3 milj. Din pa v prvih 9 mesecih 1928). Zaradi slabega prometa v avgustu in septembru je bil kompenziran ves plus, ki so ga izkazovali prejšnji meseci v primeri z letom 1929.

Zunanja trgovina

Razvoj naše zunanje trgovine postaja vedno manj zadovoljiv. Podatki za avgust ne kažejo velikega povečanja izvoza, kakor smo ga pričakovali, posebno v primeri z avgustom lani. Deloma je to pripisovati zmanjšani vrednosti naših najvažnejših izvoznih predmetov kakor pšenice in lesa, vendar se opaža nazadovanje tudi po količini. Zato naša trgovinska bilanca ni tako ugodna kakor je postala v jeseni lani. Ugodna je bila v primeri z lanskim letom v prvih mesecih t. l., sedaj pa se slabša. V celem je seveda ugodnejša kakor v odgovarjajočem času lani. V ostalem naj govore o razvoju zunanje trgovine tile podatki (v milj. Din):

	Uvoz		Izvoz	
	1930	1929	1930	1929
januar	560·9	560·7	616·2	425·7
februar	521·1	404·0	480·2	385·1
marec	658·5	684·6	599·0	499·1
april	624·5	713·7	615·8	615·4
maj	608·4	701·2	542·6	533·7
junij	504·7	614·6	501·0	530·2
julij	577·4	655·4	513·9	621·3
avgust	571·8	634·4	562·9	1.006·2

Skupno je dosegel naš izvoz v prvih 8 mesecih t. l. 3,244.000 ton v skupni vrednosti 4 milijarde 445 milj. Din (v prvih 8 mesecih lani 3,271.000 ton za 4 milijarde 617 milj. Din). Po količini je torej izvoz v primeri z lanskim letom padel za 0·8%, po vrednosti pa znatno bolj: za 3·7%. Istočasno je znašal naš uvoz 998.000 ton za 4 milijarde 627 milj. Din (v prvih mesecih lani pa 1,085.000 ton za 4 milijarde 969 milijonov Din). Uvoz je torej nazadoval po količini za 8·1%, vrednost pa za 6·9%. Pasivnost naše zunanjetrgovinske bilance je dosegla 182 milijonov Din, v istem času lani pa 352 milijonov Din.

Da je letos izvoz manjši kakor lani, je pripisovati predvsem zmanjšanju izvoza lesa. Kajti še v prvih 8 mesecih lani smo izvozili 989.000 ton stavbnega lesa za 729 milijonov Din, letos v tem času pa samo še 861.000 ton v skupni vrednosti 537 milijonov Din. V še večji meri je nazadoval izvoz drv. Kajti padel je od 415.000 ton lani na 232.000 ton letos, po vrednosti pa od 91 na 45 milijonov Din. Važno je še nadalje ugotoviti, da se je nazadovanje pričelo šele spomladi, kajti vse do aprila je bil izvoz lesa na lanski višini.

Indeks cen Narodne banke kaže nadaljne nazadovanje cen, ki je postalo v septembru naravnost katastrofalno. Kajti ta mesec so prišli na trg važni kmetijski proizvodi, ki so pa zelo padli v ceni. Vzemimo samo krompir: še pred dvema leti se je trgoval po 2 Din kg, letos pa je padla njegova cena na 30—40 par za kg. Če upoštevamo, da je znašala predvojna cena krompirja pri nas 10 K za 100 kg, torej za 1 kg 10 vinarjev, bi morala sedaj znašati po valutni pariteti 1·10 Din, je pa za več kot polovica nižja od te cene. To jasno kaže, kako težaven je položaj poljedelca, kjer ni nikake rentabilnosti.

Na podlagi cen l. 1926 (ki so vzete za 100 kg) so se letos razvijale cene po podatkih Narodne banke kakor sledi:

	januar	marec	junij	avgust	september
poljedelski proizvodi	104·5	95·9	91·5	93·9	78·0
živalski proizvodi	98·2	102·5	93·7	96·7	95·6
mineralni proizvodi	88·2	88·3	88·3	88·6	88·4
industrijski proizvodi	86·6	83·6	80·5	79·7	78·2
skupni indeks	93·6	91·1	86·8	87·7	82·8

Iz teh števil je razvidno, da so predvsem nazadovale cene kmetijskih proizvodov in da je celotni indeks izredno nizek. Take krize na svetovnih tržiščih cen že dolgo ni bilo, kajti cene kmetijskih proizvodov in sirovin nazadujejo po

celem svetu. V ilustracijo navajamo nekaj najznačilnejših podatkov o padcu cen (v oklepajih navajamo povprečne cene l. 1913): pšenica Chicago 78-375 (90-25) centov bušel, koruza Newyork 80-125 (64-25) centov bušel, kava Newyork 8-75 (9-50) centov funt, sladkor Hamburg 7 (9-10) mark 50 kg, bombaž Newyork 10-16 (12-83) centov angl. funt, juta London 17 (30⁰/_s) funtov za tono, baker elektrolit 10-30 (15-56) centov funt, cink London 14⁹/₁₆ (22⁹/₁₆) funtov za tono, cin London 109¹/₂ (201³/₄), svinec 15¹⁵/₁₆ (20¹/_s) funtov za tono.

Zaposlenost.

Kakor smo že v prejšnjem poročilu naglasili, zaposlenost pri nas nazaduje, kar priča razvoj števila zavarovancev pri OUZD v Ljubljani. V tem nas potrjujejo tudi podatki za september, ko je namesto običajnega dviga števila padlo število zaposlenцев.

Povprečno je znašalo vsak mesec število zavarovancev pri OUZD v Ljubljani:

	1930	1929	1928
januar	90.238	84.670	80.165
februar	90.736	83.520	81.838
marec	92.989	84.620	83.093
april	96.584	89.139	85.066
maj	101.744	95.709	89.512
junij	103.214	99.709	92.531
julij	102.275	101.534	92.202
avgust	102.269	102.599	93.637
september	101.663	102.000	93.897

Ljubljana, 24. oktobra 1930.

TO IN ONO

Balkanska konferenca

6. oktobra t. l. se je vršila v Atenah konferenca zastopnikov vseh balkanskih držav, ki je razpravljala o ustanovitvi unije držav na Balkanu.

Konferenca je sprejela sledečo resolucijo:

»Prva balkanska konferenca se nanaša na načela zagotovitve miru in na pomembna dela Društva narodov ter ugotavlja, da je z ozirom na njihove gospodarske in civilizacijske interese nujno potrebna združitev balkanskih narodov, pri čemer je treba upoštevati njihovo nacionalno eksistenco in njihovo politično neodvisnost. Konferenca odobrava idejo balkanske unije in izjavlja, da mora ta unija imeti značaj združitve neodvisnih narodnosti, da ne posega v suverenost držav, da ne okrne obstoječih etniških celin, marveč da bo konsolidirala mir med njenimi narodi s pomočjo svobodnih stikov in sporazumov.

Z ozirom na veliki pomen tega plemenitega cilja poziva zato balkanska

konferenca vse predstavnike vlad balkanskih držav, da podpro sistematično delo za ustvaritev te unije, ki predstavlja važno etapo v novi zgodovini Balkana.

Plenum balkanske konference je sprejel nadalje predlog političnega odbora, da se zunanji ministri balkanskih držav redno vsako leto sestanejo. Izvoljen je bil odbor, ki bo proučil projekt balkanske unije in ki bo predložil svoje poročilo prihodnji balkanski konferenci, ki se bo vršila prihodnje leto v Carigradu.

Gospodarska komisija balkanske konference je v svojem komunikeju ugotovila poljedelsko in splošno gospodarsko krizo in priporočila osnovanje nacionalnega odbora v vsaki balkanski državi, ki bi imel nalogo dati informacije in gospodarske podatke; komisija je priporočila nadalje ustanovitev osrednjega balkanskega instituta. Po tem predlogu bi tvorila nacionalne urade osrednjega balkanskega instituta trgovske in industrijske ter poljedelske zbornice in bančna podjetja.

Elektrifikacija v Sloveniji

Proces elektrifikacije, ki je zavzel v nekaterih državah, ki sicer nimajo ugodnih pogojev za razvoj elektrifikacije, naravnost kolosalne dimenzije, se je pričel v zadnjem času javljati tudi pri nas. Jugoslavija ima, kakor malo katere druga država, zelo ugodne pogoje za izvedbo elektrifikacije, ker so vse njene pokrajine, izvzemši Vojvodino, bogate na vodnih silah, na drugi strani pa ima ogromne množine premoga.

Da je prav neobičajno malo izrabljen ta rezervoar prirodnih dobrin Jugoslavije, vidimo iz tega, da je od 9.319.000 konjskih sil ob srednji vodi, odnosno od 3.126.000 HP ob nizki vodi, ki jih ima naša država, izrabljenih le 166.000 HP.

Elektrika pa je velikega gospodarskega pomena. Kako more velika električna centrala koristiti gospodarstvu, nam najboljše kaže električna hidrocentrala Fala ob Dravi s kapaciteto 42.000 HP.

Maribor, s 35.000 prebivalci, uporablja danes 10 do 12 milijonov kilovatnih ur, medtem ko potroši še enkrat večja Ljubljana le 4 milijone kilovatov, Zagreb s štirikrat tolikim prebivalcem pa 19—20 milijonov kilovatnih ur. Vzroki te potrošnje električnega toka leže predvsem v ceni toka. V Mariboru je cena električnega toka v industrijske svrhe od 60 par do 2 Din, v Ljubljani 1:75 do 3 Din, v Zagrebu pa 1:40 do 2:80 Din, za razsvetljavo pa v Mariboru 3 Din, v Ljubljani in Zagrebu pa 5 in 6 Din.

Iz tega pregleda sledi torej veliki pomen moderne velike električne hidrocentrale.

Stečaji in prisilne poravnave

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za mesec september 1930 sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečenega leta):

1. Otvorjeni stečaji: v Dravski banovini 7 (3), Savski 4 (3), Primorski — (2), Drinski — (3), Zet-ski 3 (2), Dunavski 5 (10), Moravski 1 (7), Vardarski 2 (15), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (3).

2. Razglašene prisilne poravnave izven stečaja: v Dravski banovini 6, Savski 4, Drinski 1, Dunavski 4, Vardarski 2, Beograd, Zemun, Pančevo 1.

3. Odpravljeni stečaji: v Dravski banovini 5 (5), Savski 7 (3),

Primorski 5 (—), Drinski 10 (9), Zet-ski — (2), Dunavski 7 (7), Moravski 8 (10), Vardarski 11 (6), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (4).

4. Odpravljene prisilne poravnave izven stečaja: v Dravski banovini 2, Savski 2, Primorski 4, Drinski 1, Dunavski 3, Beograd, Zemun, Pančevo 3.

Jugoslovansko društvo za zaščito upnikov v Zagrebu je zabeležilo v mesecu septembru t. l. 30 stečajev, napram 51 v istem mesecu preteklega leta, t. j. za 21 stečajev odnosno 43:1% manj.

Od teh odpade na Slovenijo in Dalmacijo 8 (lansko leto septembra 5), Srbijo in Črno goro 9 (35), Hrvatsko in Slavonijo 7 (6), Bosno in Hercegovino — (—), Vojvodino 6 (5).

Od početka leta je bilo 503 stečajeve napram 842 v istem razdobju lanskega leta, t. j. za 339 stečajev odnosno 40:2% manj.

Francosko posojilo Jugoslaviji

V zadnjem času se mnogo piše, da je neki francoski bančni in industrijski konzorcij ponudil naši vladi železniški kredit 1500 milijonov frankov (3300 milijonov dinarjev). S tem posojilom naj bi se zgradile nove železniške proge in bi imeli na način tudi naši gospodarski krogi mnogo zgledov, da se v do-glednem času zgradi prepotrebna proga Kočevje—Sušak.

Številčno stanje državnih uslužbencev

Finančno ministristvo je izdalo pred kratkem v posebni publikaciji statistiko o številčnem stanju državnih uslužbencev ter osebnih in materijalnih izdatkov po proračunu za leto 1930/31.

Statistika izkazuje, da je znašalo številčno stanje državnih uslužbencev po proračunu za leto 1929/30 187.165 uslužbencev, po proračunu za 1930/31 pa 201.058 uslužbencev.

Pri banskih upravah je zaposlenih po proračunu za 1930/31: Dravska banovina 5747, Savska banovina 8545, Vrbaska banovina 2079, Primorska banovina 2623, Drinska banovina 4504, Zetska banovina 3353. Dunavska banovina 7191, Moravska banovina 3534, Vardarska banovina 4717, uprava mesta Beograda 1835, — skupaj 44.128 uslužbencev.

Po proračunu 1930/31 znašajo osebni izdatki državne administracije 4.117.867.279 Din, državnih gospodar-

skih podjetij in ustanov 1.432.634.696 dinarjev, skupaj 5.550.501.975 Din. Materialni izdatki pa: državna administracija 4.329.839.176 Din, državna gospodarska podjetja in ustanove 3 milijarde 467.672.009 Din, skupaj 7 milijard 797.511.185 Din.

Skupna vsota osebnih in materialnih izdatkov po proračunu 1930/31 znaša torej 13.348.013.160 Din.

Monografija o dinarskem vprašanju

V izdanju Ekonomske Biblioteke (Zagreb 6) izide aktualna Monografija o našoj valutni reformi s prispevki dr. Jovana T. Markovića, dr. Slavka Šećerova, dr. Zivka Topalovića, dr. Lazara Markovića, dr. Gjiva Supila, dr. M. Stojadinovića, S. D. Aleksandra, dr. Paje Stanišića, dr. St. Deželića, dr. S. Jovanovića, Dragotina Hribarja, dr. Vlad. Gjorgjevića, dr. M. Popovića, dr. Stojanovića, dr. I. Voršića, dr. Todorovića, F. Prevedana, Milana Jelovca, A. Eropkina, dr. Kusa-Nikolajeva in drugih poznanih javnih delavcev.

Monografija obravnava naš valutarni problem v vseh poednostih in posledicah. Vešana je v platno in velja 100 Din izvod.

Brezposelnost

Problem brezposelnosti postaja v Evropi vedno težji in postaja glavno vprašanje evropskega gospodarstva. Poletna sezona ni prinesla s seboj, kakor se je pričakovalo, znatnejšega padca brezposelnosti.

V Evropi stoji glede brezposelnosti na prvem mestu Nemčija, ki je imela konec septembra t. l. 3.030.000 brezposelnih delavcev, napram 2.873.000 konec avgusta. Po nemških uradnih podatkih je radi ogromnega porasta brezposelnosti od skupnega števila 10 in pol milijona izdustrijskih delavcev samo 6-4 milijona popolnoma zaposlenih.

Na drugem mestu po številu brezposelnih stoji Anglija, kjer je bilo začetek oktobra 2.161.688 brezposelnih. V Angliji je vprašanje brezposelnih problem, ki bo imel velik vpliv tudi v agitaciji in na potek parlamentarnih volitev, ki se bodo v kratkem vršile.

Na Poljskem je bilo 15. oktobra registriranih 172.000 brezposelnih. Preteklo leto pa jih je bilo v tem času le 90.000.

Italija je imela začetek septembra 376.000 delavcev brez posla, kar znači v primerjavi s prejšnjimi meseci dvig za 34.000.

V Švici je porastla brezposelnost v enem mesecu za 200 in znaša sedaj 10.400.

Na Čehoslovaškem je bilo v avgustu 88.005 brezposelnih, napram 77.309 v mesecu juliju.

Francija je edina država, ki nima brezposelnosti. Po izjavi ministrskega predsednika Tardieua je v Franciji danes skupno 1000 brezposelnih delavcev. Sicer pa v Franciji ni bilo nikdar večje brezposelnosti, ker dela tam mnogo tujih delavcev, ki se v času slabe konjunktore izselijo, odnosno v Francijo sploh ne potujejo.

V Združenih državah severne Amerike število brezposelnih ni točno znano, ceni pa se na 3 do 6 milijonov.

Kaj je vzrok depresije v Evropi

Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš je na seji zunanje komisije čehoslovaškega parlamenta, ki se je pred kratkim vršila, podal obširen ekspozé o razvoju politične in gospodarske situacije v Evropi in s psihološkega in filozofskega stališča obravnaval vzroke današnje depresije v Evropi.

Dr. Beneš je v svojem ekspozéju med drugim ugotovil, da je današnja situacija v Evropi še vedno pod vtisom svetovne vojne. Preobrat, ki ga je izzvala ta doslej največja vojna katastrofa, je vtisnila svoj pečat celemu dvajsetemu stoletju in borba za konsolidacijo bo trajala še dolgo. Še vedno živimo v vrvežu nerešenih zunanjih in notranjih nemirov.

Kljub vsem uspehom ženevske miroljubne politike se opaža v Evropi tesnoba in depresija, ker so bila vseh dvanajst let skoro v vseh državah na prvem mestu mednarodna vprašanja, ki so preprečevala rešitev nujnih vprašanj notranje politike in svetovne gospodarske krize, ki jo vedno bolj občutimo. Ta kriza je najznačilnejša poteza današnje svetovne situacije in dobiva vedno bolj socialen značaj. Račū svojih splošnih in globokih vzrokov se more svetovna gospodarska kriza reševati le mednarodno. Ker pa tako široko reševanje zahteva dolgoletne priprave in dela, se pretvarja gospodarska kriza v vrsto posameznih notranje-političnih kriz.

Vojna, pravi dr. Beneš, je prinesla s seboj svetovni problem, kako naj se politični nazori povojnega človeka zopet privedejo v ravnotežje, kako naj se v politiki ojači zdrav razum in razmišljanje proti mržnji in strasti, kako naj se razumno organizira nadaljnje po-

litično in gospodarsko življenje in se ga privede zopet na normalno pot. Zadnje volitve v Nemčiji so v tem pogledu memento, vendar pa le početek nove periode evropske politike, ki bo karakterizirana s tem, da bo v vseh državah vladalo večje zanimanje za vprašanja notranje, kakor pa za vprašanja zunanje politike.

V zunanji politiki se bodo dogajale

stalno važne stvari, a izzvali jih bodo notranji spori. Zato je izredne važnosti, da se v Evropi vzdrži mir, da bi mogle vse države v miru reševati svoje notranje probleme. Naloga vseh evropskih držav je zato, da za vsako ceno očuvajo mir!

Ustvaritev Panevrope, pravi dr. Beneš, pa zahteva delo celih pokoljenj, ker mora imeti pred seboj interese vseh.

DRUŠTVENE VESTI

A. S.

Enoletni trgovski tečaj Slovenskega trgovskega društva v Mariboru

Slovensko trgovsko društvo v Mariboru, ki vrši že dolga leta v obmejnih krajih svoje narodno poslanstvo, je posvetilo zadnji čas vso svojo pozornost trgovskemu naraščanju. Dočim so se z doselitvijo slovenskih trgovcev iz drugih krajev postojanke narodnega trgovanja ob meji znatno okrepile, je prav dobro znano, kako slabo je z našim naraščanjem v teh krajih v narodnem oziru. Ta naraščaj, ki vstopa kot pisarniško, oziroma pomožno osobje v razna trgovska podjetja, je narodno večji del nezaveden, vzlic temu, da prihaja iz slovenskih, žal, le prepogosto raznarodelih domov. In kaj bi se temu čudili, ali ni vzgoja te mladine dosihdob poverjena ljudem, ki jim je domovina vedno tam, kjer se reže boljši kruh, ter se je izobraževala naša mladina v raznih tečajih, osnovanih iz dobičkaželjnosti, a narodna vzgoja, naša beseda, naš človek — deveta briga. Da se napravi konec vsem podobnim poskusom z našim trgovskim naraščanjem in postavi kratkotrajni trgovski študij na strokovno solidno osnovo, je zaprosilo Slovensko trgovsko društvo v Mariboru spomladi t. l. kr. bansko upravo za otvoritev enoletnega trgovskega tečaja pod svojim okriljem in s sodelovanjem strokovno kvalificiranih moči. Uvidevnosti kr. banske uprave in živahni delavnosti pripravljalnega odbora je zahvaliti, da se je enoletni trgovski tečaj otvoril že z letošnjim šolskim letom, 9. septembra, v navzočnosti predsednika Slovenskega trgovskega društva g. Mejovška, podpredsednika g. Pinterja in vodje tečaja g. prof. Strune.

Vodilno načelo te nove prosvetne ustanove je omogočiti strokovno izobrazbo najširšim slojem slovenskega obmejnega prebivalstva. Zato je omenjeno društvo že vnaprej zavrglo vsak pridobitven vidik, (določilo izredno nizko šolnino, s katero naj se krijejo le vzdrževalni stroški, in tako na stežaj odprlo vrata do trgovskega poklica tudi našemu najrevnejšemu človeku). Hkrati pa si je Slovensko trgovsko društvo preskrbelo strokovno kvalificirane moči in je poverilo pouk profesorjem državne trgovske akademije.

Kot vsaka nova ustanova je naletel tudi enoletni trgovski tečaj spočetka na razne ovire, pomisleke in prigovore iz neinformiranosti našega občinstva o namenu, ustroju in učnem načrtu tega tečaja.

Prigovarjalo se je, da je v naših mestih že preveč trg. naraščaja, da utegne ta tečaj neljubo tekMOVATI gremijalnim šolam itd. Vsi ti prigovori pač ne drže, ker ne gre za to, koliko je trgovskega naraščaja v naših krajih, nego kakšen je, kako je strokovno izobražen in narodno orijentiran. Tudi je omeniti, da enoletni trgovski tečaj kar najbolj ustreza našim podeželskim trgovcem, ki se kaj težko odločijo, pošiljati svoje otroke v dvorazredno trgovsko šolo ali v dolgotrajno trgovsko akademijo, kar se je pokazalo tudi pri vpisovanju, ki izkazuje iz dežele velik dotok. Sodeč po učnem načrtu in pravilniku enoletnega trgovskega tečaja, mu je predvsem namen, vzgojiti izurjeno in uporabno pisarniško manipulativno osebje za razna trgovska, industrijska in obrtna podjetja.

Skromno se je vršila otvoritev te nove prosvetne ustanove in naša javnost jo je komaj registrirala. Kdor pa pozna naše obmejne narodnostne razmere ter ve za škodo, ki jo je delal zloglasni protekcijonizem zadnjih 10 let vsakemu kvalificiranemu delu, neizvzemši prosvetne politike, bo dobre volje pozdravil to ustanovo, globoko uverjen, da bo v veliko korist tako naši narodni stvari, kakor tudi naši mladi trgovini ob meji.

III. RĚDNA ODBOROVA SĚJA TRGOVSKEGA DRUŠTVA „MERKUR“ ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI se je vršila v torek, dne 7. oktobra t. l. ob 20. uri v posvetovalnici Zbornice za TOI v Ljubljani. — Predsednik g. dr. Fran Windischer je otvoril sejo, pozdravil navzoče in ugotovil sklepčnost. Uvodoma se je spominjal v toplih besedah umrlih, dolga leta zvestih, članov našega društva gg. Frana Strupija, trgovca in posestnika v Celju, in Ivana Stacula, sina trgovca Antona Stacula v Ljubljani, ter izrazil željo, da jih ohranimo v svetlem in trajnem spominu. — V znak sožalja se je odbor dvignil s sedežev. — Poročal je, da je društvo čestitalo g. Feliksu Urbanu v Ljubljani prigodom osemdesetletnice njegovega rojstva. — Sledila je pismena zahvala. — Nadalje je omenjal, da smo prejeli na izražene čestitke g. banu inž. Dušanu Sernecu ob njegovem imenovanju za kraljevega ministra za šume in rude zahvalno pismo. — Apeliral je na odbor, da zanese večjo živahnost v društveno delovanje, zlasti v bližajoči se zimski seziji, da se zopet prične z vzgojevalnim delom; s prirejanjem poučnih tečajev ter z nadaljevanjem lansko leto pričetih strokovnih predavanj. — Nato je sporočil vodja društvene pisarne g. Erik Černe na kratko poset lanskoletnih poučnih tečajev ob pričetku in zaključku, kateremu poročilu je primerjal g. Anton Agnola število prijavljencev za letošnje tečaje ter ugotovil, da je sicer letos nekaj manj prigllašencev, da pa je material v primeri z lanskoletnim mnogo resnejši, pa je upati, da bo poset ob zaključku ugoden. — Glede »Trgovskega koledarja« je poročal g. Erik Černe, da je gradivo za tisk od g. Frana Zelenika že prejel ter ga oddal Merkurjevi tiskarni s prošnjo, da se delo čimbolj pospeši. — Zatam je g. predsednik vprašal navzoče, ali bi ne kazalo prirediti v letošnji jeseni še kak izlet, zvezan z ogledom naših gospodarskih institucij in prosil odbor, da se med seboj pomeni ter mu stavi na prihodnji seji konkretne predloge. — Ker se je razvila radi prireditve »Merkurjevega plesa« v letošnji sezoni živahna debata, je g. predsednik predlagal, da skliče prireditveni odsek sejo ter se šele po temeljitem preudarku odloči o načinu aranžmaja te prireditve. — Hkrati je predlagal g. podpredsednik Janko Lozar, da bi se priredilo letos v jeseni v dvorani Trgovskega doma čajanko ter Silvestrov večer. — Detajli so se prepustili prireditvenemu odseku, s čimer se je odbor strinjal. — O preselitvi društvene pisarne v nove prostore v Trgovskem domu je poročal g. predsednik, da se bo izvršila konec meseca oktobra. — Slednjič se je oglasil pri raznoterostih na vprašanje g. predsednika, kako uspeva pevski zbor, g. Milan Kovač ter je poročal, da se pevske vaje redno vsak ponedeljek in petek, katerih se udeležuje stalno 16 pevcev, ki so z novim pevovodjo g. prof. Markom Bajukom kar najbolje zadovoljni in je napredek v pevskem zboru očitviden, nakar je g. predsednik zaključil sejo ob 21. uri 15 minut.

Tajnik.

IV. REDNA ODBOROVA SEJA TRGOVSKEGA DRUŠTVA „MERKUR“ ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI se je vršila v torek, dne 14. oktobra t. l. ob 20. uri v posvetovalnici Zbornice za TOI v Ljubljani. — Vodil jo je društveni predsednik g. dr. Fran Windischer, ki je ob otvoritvi ugotovil sklepčnost in prisrčno pozdravil navzoče. — Opozarjal je odbor, da se bo vršil prvi družabni večer v tej sezoni v nadaljevanju lani začetega cikla: »Ljudska univerza za trgovske in obrtniške kroge« v sredo, dne 22. oktobra t. l. ob pol 9. uri zvečer v prostorih »Zvezde«, na katerem pride na vrsto predavanje o zanimivem predmetu: »Umetnost in naša Narodna galerija«. — Predaval bo upravnik Narodne galerije g. Ivan Zorman. — Ker slovi g. predavatelj kot odličen strokovnjak na tem polju in bo večer brezdvomno jako poučen in zanimiv, je prosil odbor, da se tega družabnega sestanka polnoštevilno udeleži, kakor tudi, da skuša vzbuditi zanimanje za predavanje v krogu prijateljev in znancev. — Apeliral je tudi na društveni pevski zbor, da se pripravi na nekaj pevskih točk. — Nato se je vršilo posvetovanje glede prireditve Merkurjevega plesa v tej sezoni ter se je po daljši debati odbor odločil prirediti ga dne 10. januarja 1931 v Trgovskem domu. — Nadalje je odbor sprejel predlog g. Karola Seljaka, prirediti na dan oficijelne otvoritve Trgovskega doma dne 30. novembra t. l. istotam družabni večer in naj se v to svrho zaprosi za dovoljenje pismenim potom društvo Trgovski dom. — Končno se je strinjal odbor s predlogom g. predsednika, dati naši članici na njeno prošnjo enkratno podporo v znesku 100 Din, nakar je g. predsednik zaključil sejo ob 21. uri 15 minut. Tajnik.

I. DRUŠTVENI VEČER TRGOVSKEGA DRUŠTVA «MERKUR» ZA SLOVENIJO V LJUBLJANI

se je vršil, po daljšem počitniškem presledku, v sredo, dne 22. oktobra t. l. v restavracijskih prostorih »Zvezde« ter je v nadaljevanju lani začetega cikla »Ljudske univerze za trgovske in obrtniške kroge« predaval upravnik Narodne galerije Janez Zorman o velezanimivi temi: »Umetnost in naša Narodna galerija«. — Uvodno besedo je spregovoril generalni tajnik Zbornice za TOI, predsednik društva »Merkur« in Narodne galerije g. dr. Fran Windischer ter imenomah pozdravil družbo, zlasti pa direktorja Trgovske akademije g. dr. Pirjevca, predsednika Zveze trgovskih gremijev g. Jos. J. Kavčiča, načelnika Gremija trgovcev g. Ivana Gregorca, načelnika Zveze obrtnih zadrug g. Rebeka, podnačelnika Zveze obrtnih zadrug g. Krapeža, direktorja drame g. Pavla Golio, tajnika Zveze industrijev g. dr. Adolfa Golio in blagajnika Narodne galerije g. Pretnarja, nato pa izrazil obžalovanje, da dvorana ni tako napolnjena, kakor bi bilo pričakovati spričo zelo zanimivega in poučnega predavanja. — Pozdravil je pa tudi prav prisrčno predavatelja in se mu zahvalil v imenu poslušalcev. — Nato je povzel besedo g. upravnik Ivan Zorman ter v globoko zamišljenih, pa intimno domače podanih izvajanjih predočil občinstvu nazoren pregled umetnostne in kulturne zgodovine in razvoj naše Narodne galerije. — Orisal je postanek univerz, akademij in muzejev ter galerij, plodov raznih dob in izrazov papeštva, aristokracije in demokracije. — Pokazal je slavno predzgodovino naše univerze in naše težnje po akademiji znanosti in umetnosti ter obširno razpravljal o ovirah ustanovitve take institucije, ki izhajajo iz ustroja akademij, iz upravnih in političnih vzrokov. — V nadaljnjih izvajanjih je obrazložil zgodovino našega muzeja, ki se je polagoma razvil v vrsto specialnih panog, izmed katerih eno najbogatejših reprezentira naša Narodna galerija. — Predavatelj je na kratko opisal njen program, kakšne umetnine spadajo vanjo ter obširno dokazal, da je izbrani material naših mojstrov slikarjev, kiparjev ter grafikov zelo impozanten, da pa žal ni misliti na nakup nedosegljivo dragih del slavnih tujih mojstrov. — Narodna galerija verno in dostojno predstavlja razvoj naših umetniških razmer v preteklosti in sedanjosti, ko se je umetnost in potreba po umetnosti tako razvila, da čutimo njen vpliv že v vsakdanjem življenju, v naši obleki, stanovanju in v vsej naši okolici, saj je umetnost vendar tista sila, ki krepi in dviga, da težko življenje lažje prenašamo. — Predavatelju se je za lepa izvajanja zahvalil g. dr., Fran Windischer s par toplimi besedami, občinstvo pa z navdušenim aplavzom, ki mu je sledila živahna diskusija in prijetna zabava. Tajnik.